

РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ

Комисия за енергийно
и водно регулиране

[TLP- AMBER]

Ниво 2

ПРОТОКОЛ

№ 74

София, 01.03.2023 година

Днес, 01.03.2023 г. от 15:03 ч. се проведе закрито заседание на Комисията за енергийно и водно регулиране (КЕВР, Комисията) в пълен състав, ръководено от председателя доц. д-р Иван Н. Иванов.

На заседанието присъстваха членовете на Комисията Благой Голубарев, Димитър Кочков, Пенка Трендафилова и главният секретар Росица Тоткова (без право на глас).

На заседанието присъстваха Е. Маринова – директор на дирекция „Правна“, П. Младеновски – директор на дирекция „Електроенергетика и топлоенергетика“, М. Трифонов – началник на отдел „Цени и лицензии: електрически мрежи, търговия и пазари“ и експерти на КЕВР.

Председателят доц. д-р Иван Н. Иванов честити Баба Марта на членовете на Комисията и служителите на КЕВР и им пожела здраве, радост и положителни преживявания.

Председателят установи, че няма възражения по проекта за дневен ред и няма други предложения, както и няма правни пречки за провеждане на заседанието, което протече при следния

ДНЕВЕН РЕД:

1. Доклад с вх. № Е-Дк-272 от 28.02.2023 г. относно проект на Правила за изменение и допълнение на Правилата за търговия с електрическа енергия и проект на акт.
Работна група: Пламен Младеновски, Елена Маринова, Милен Трифонов, Юлиан Стоянов, Радостина Методиева, Радослав Райков и Силвия Петрова

По т.1. Комисията разгледа доклад относно проект на Правила за изменение и допълнение на Правилата за търговия с електрическа енергия.

В чл. 21, ал. 1, т. 9 от Закона за енергетика (ЗЕ) е предвидено правомощие на Комисията за енергийно и водно регулиране (КЕВР, Комисията) да приема или изменя правила за търговия с електрическа енергия по предложение на енергийните предприятия

или по своя инициатива и да контролира спазването им. Към настоящия момент са в сила Правилата за търговия с електрическа енергия (ПТЕЕ, обн. ДВ, бр. 66 от 26.07.2013 г., последно изм. и доп. ДВ, бр. 76 от 23.09.2022 г.). Според чл. 91, ал. 4 от ЗЕ, КЕВР, при отчитане на постигнатите резултати от работата на електроенергийната система и пазара на електрическа енергия и процедурите, регламентирани в ПТЕЕ, по предложение на енергийните предприятия или по своя инициатива изменя или приема нови правила за търговия с електрическа енергия при спазване на принципите на равнопоставеност и баланс на интересите на всички страни.

Във връзка с горното със Заповед № 3-Е-65 от 14.02.2023 г. на председателя на КЕВР е сформирана работна група, която да извърши анализ, въз основа на който да изготви доклад и проект на Правила за изменение и допълнение на Правилата за търговия с електрическа енергия (проект на ПИД на ПТЕЕ).

След обсъждане и анализ на относимите факти и обстоятелства се установи следното:

Съгласно чл. 28, ал. 1 и ал. 2 от ЗНА, в редакцията обн. ДВ, бр. 34 от 2016 г., в сила от 04.11.2016 г., проектът на нормативен акт се внася за обсъждане и приемане от компетентния орган заедно с мотивите, съответно доклада към него и предварителната оценка на въздействието по чл. 20 от ЗНА, като мотивите, съответно докладът, следва да съдържат: причините, които налагат приемането; целите, които се поставят; финансовите и други средства, необходими за прилагането на новата уредба; очакваните резултати от прилагането, включително финансовите, ако има такива; анализ за съответствие с правото на Европейския съюз (ЕС). Предвид разпоредбата на § 5 от Преходните и заключителни разпоредби към ЗНА, за приеманите от КЕВР подзаконовни нормативни актове не се изисква изготвяне на предварителна оценка на въздействието по чл. 20 от ЗНА.

Във връзка с горното, в настоящия доклад са изложени мотивите за приемането на приложения проект на ПИД на ПТЕЕ, както следва:

1. Причини, които налагат приемането на ПИД на ПТЕЕ:

С измененията на ПТЕЕ, обн. ДВ, бр. 76 от 2022 г. в правилата е въведен 15-минутен период на сетълмент на пазара на балансираща енергия, както и разпоредби, касаещи предоставяне на балансиращи услуги. По този начин в ПТЕЕ са въведени изисквания на Регламент (ЕС) 2017/2195 на Комисията от 23 ноември 2017 г. за установяване на насоки за електроенергийно балансиране, Регламент (ЕС) 2017/1485 от 2 август 2017 г. за установяване на насоки относно експлоатацията на системата за пренос на електроенергия и Регламент (ЕС) 2019/943 на Европейския парламент и съвета от 5 юни 2019 г. относно вътрешния пазар на електроенергия. Въведените изменения в ПТЕЕ, обаче, не са достатъчни за нормалното функциониране на балансиращия пазар, поради което е необходимо да се приеме изцяло нова методика за определяне на цени на балансиращата енергия. Към момента на предходното изменение на ПТЕЕ не бе възможно приемането на такава нова методика, поради липсата на реални данни за: небалансите на търговските участници за 15-минутния период на сетълмент; активираните доставчици на балансираща енергия за 15-минутния период на сетълмент; за реалните разходи на независимия преносен оператор (НПО) при прилагане на чл. 156, т. 3 от ПТЕЕ, според който небаланс спрямо диспечерски график, определен за всеки производствен диспечериран блок (централа) или диспечериран потребяващ обект или агрегатор, определен като разлика между планираното производство/потребление съгласно нетната договорена позиция, разпоредения диспечерски график и реалното производство/потребление съгласно нетната измерена позиция.

Също така е необходимо привеждане на ПТЕЕ в съответствие с измененията в Закона за енергетиката, с които се регламентира дейността на операторите на затворени електроразпределителни мрежи, както и на операторите на съоръжения за съхранение на електрическа енергия.

2. Цели, които се поставят:

Проектът на ПИД на ПТЕЕ има няколко основни цели – приемането на изцяло нова методика по чл. 105, ал. 13 от ПТЕЕ, създаването на нормативните предпоставки за участие на операторите на затворени електроразпределителни мрежи и на операторите на съоръжения за съхранение на електрическа енергия на електроенергийните пазари и прецизирането на разпоредбите, касаещи заплащането на мрежови услуги и на цената за задължения към обществото.

2.1. С предложената методика за определяне на цените на балансиращата енергия, която е приложение към чл. 105, ал. 13 от ПТЕЕ, се цели създаването на механизъм за изчисляване на разходите за балансиране на координаторите на балансиращи групи във всеки период на сетълмент, статус на регулиране, позиция на небаланс (излишък/недостиг) и посоката на плащане между независимия преносен оператор и координаторите.

При извършените през 2022 г. симулации на база почасовите данни се установи, че в 97% от почасовите интервали на доставка се регулира едновременно в двете посоки, което изкривява постигнатите резултати. Нещо повече, тъй като отклоненията на производителите, участващи в регулирането на електроенергийната система, които не съответстват на активираната от оператора регулираща/балансираща енергия, се отчитат като регулираща/балансираща такава, то отчетеният системен небаланс на системата не съвпада с разликата между количеството недостиг и излишък, отчетено от пазарните участници. В тази връзка, в много случаи при минимален небаланс дори се обръщаше посоката му, което при прилагане на единна цена би довело до екстремни и нелогични цени (в някои часове над 1 млн. лв.) и до неприемливата ситуация, при която тези, които помагат на системата биват санкционирани, а тези които предизвикват небаланс – финансово поощрявани.

Изготвянето на новата методика за определяне на цените на балансиращата енергия се основава на резултатите от извършените симулации с постигнатите реални данни за периода 01.10.2022 г. – 31.12.2022 г. след въвеждането на 15-минутния период на сетълмент. От тези симулации е видно, че най-целесъобразният модел на методика за определяне на цените на балансиращия пазар в Р България не е разходоориентиран, а ценово ориентиран, при запазване на възможността за две различни цени (за недостиг и излишък) за периодите на сетълмент, когато статусът на регулиране е 2 (едновременно регулиране в двете посоки). След последните промени на ПТЕЕ делът на периодите, при които статусът на регулиране 2 е намален, е от над 97% на 25,54% през октомври 2022 г., на 18,19% през ноември 2022 г. и на 18,88% през декември 2022 г.

При използване на разходоориентиран метод на ценнообразуване, отчитащ и количествата закупена/продадена балансираща енергия от електропреносния оператор, се наблюдават следните недостатъци: средните цени са изключително високи, което би се отразило негативно на пазарните участници и би довело до около 3 пъти по-високи гаранционни обезпечения към оператора; при статус на регулиране 2 (около 18% от периодите на сетълмент) биха се създали предпоставки за екстремни цени, вариращи според извършените симулации от 133 586,66 лв./MWh до (минус) -326 753,86 лв./MWh. Причините за тези асиметрични и нелогични цени до голяма степен се дължат на голямата разлика между определените от КЕВР пределни цени за регулиране нагоре и регулиране надолу, обусловени от наличието на регулирани цени на производителите.

Въз основа на гореописаните данни и изводи е възприет модел за ценообразуване на цената на балансиращата енергия чрез използването на метода „Pay as Clear“, при който цената на балансиращата енергия при активиране на предложения за регулиране нагоре (маргинална цена за регулиране нагоре, $ЦЕМ_s^+$), съответно цената на балансиращата енергия при активиране на предложения за регулиране надолу (маргинална цена за регулиране надолу, $ЦЕМ_s^-$) е равна на най-високата цена на предложение за балансиране нагоре, респ. най-ниската цена на предложение за балансиране надолу, активирано в период на сетълмент s в националната пазарна зона. В допълнение, към маргиналните цени на балансиращата енергия за регулиране нагоре и за регулиране надолу, отчитайки спецификите на националния пазар, в т.ч. наличието на регулиран сегмент и пределни цени за регулиране, за всеки сетълмент период s се определя и средна цена за регулиране $ЦЕ_{ср}$, която е средната между най-ниската цена на предложенията за регулиране нагоре и най-високата цена на предложенията за регулиране надолу от приоритетните списъци в периода на сетълмент s . Необходимостта от въвеждането на $ЦЕ_{ср}$ се дължи, от една страна на обективна невъзможност за определяне на маргинални цени, когато в определен период на сетълмент независимият преносен оператор не е активирал балансираща енергия (статус на регулиране 0), а от друга има за цел да коригира изкривяванията и екстремните цени, които се получават при едновременно регулиране нагоре и надолу в период на сетълмент s (статус на регулиране 2), които се дължат на значителната разлика между определяните от Комисията пределна цена за регулиране нагоре и пределна цена за регулиране надолу, която не може да бъде преодоляна с оглед факта, че в България съществува регулиран пазар на електрическа енергия и доставчиците на балансиращи услуги за регулиране надолу, на които е определена разполагаемост за регулиран пазар, биха претърпяли сериозни финансови щети.

С новата методика се въвеждат и 4 статуса на регулиране (0, +1, -1 и 2), в зависимост от това, дали в дадения период на сетълмент не е използвана балансираща енергия или е използвана балансираща енергия само за регулиране нагоре или е използвана балансираща енергия само за регулиране надолу или е използвана балансираща енергия едновременно за регулиране надолу и нагоре, като при първите три цената за небаланс е единна, докато при статус 2 се образуват отделни цени за излишък, съответно за недостиг.

С предложения вариант на методика:

– не се създават стимули пазарните участници преднамерено да са в позиция на изкуствен недостиг или изкуствен излишък;

– цените за недостиг и излишък са равно отдалечени от цената на пазарен сегмент „Ден напред“ на организирания борсов пазар на електрическа енергия, видно от получените данни от симулациите:

Дата	Средна цена ПДН	Средна цена НЕДОСТИГ	Средна цена ИЗЛИШЪК	Максимална цена НЕДОСТИГ	Минимална цена ИЗЛИШЪК	Максимална цена ПДН
	лв./MWh	лв./MWh	лв./MWh	лв./MWh	лв./MWh	лв./MWh
10.2022	403,07	472,13	367,19	462,00 ¹	36,32	362,00 ¹
11.2022	430,21	494,90	415,55	084,86 ¹	36,32	984,86
12.2022	483,28	535,80	444,03	485,86 ¹	0,10	385,86 ¹

– паричните потоци следват позицията на небаланс на системата, т.е. независимо дали пазарният участник е в излишък или недостиг (освен в случаите на статус на регулиране 0 и 2), той е третиран като доставчик на балансираща енергия и получава плащане от оператора, ако помага на системата, т.е. ако небалансът му е обратен на системния, съответно плаща при еднаква посока на системния небаланс.

В допълнение, с цел улеснение и по-добро ориентиране на координаторите на балансиращи групи, методиката съдържа таблица, която по опростен и разбираем начин позволява на всеки от тях да може да изчисли разходите за небаланси на групата си за всеки период на сетълмент.

2.2. Друга част от измененията и допълненията, предмет на проекта на ПИД на ПТЕЕ, целят да създадат нормативни предпоставки за участие на операторите на затворени електроразпределителни мрежи и на операторите на съоръжения за съхранение на електрическа енергия на електроенергийните пазари, с което да се гарантира, че тези нови участници ще бъдат равнопоставени с останалите търговски участници и ще могат пълноценно и ефективно да осъществяват дейността си съобразно техните специфики. Според проекта на ПИД на ПТЕЕ това ще се постигне чрез изменение и/или допълнение на чл. 1, чл. 6, чл. 11, чл. 12, чл. 13, чл. 14, чл. 14а, чл. 15, чл. 16, чл. 17, чл. 20, чл. 23, чл. 25, чл. 56в, чл. 58, чл. 62, чл. 64, чл. 65, чл. 66, чл. 68, чл. 77, чл. 89, чл. 91, чл. 92, чл. 93, чл. 94, чл. 95, чл. 96, чл. 99, чл. 101, чл. 102, чл. 102а, чл. 103, чл. 103а, чл. 104, чл. 135, чл. 137, чл. 138, чл. 139, чл. 140, чл. 144, чл. 155, чл. 156, чл. 158, чл. 160, чл. 161, чл. 163, чл. 179, чл. 183, както и в § 1 от Допълнителната разпоредба на ПТЕЕ.

2.3. Чрез изменението на наименованието на раздел III „Договори за мрежови услуги“ на глава трета „Договори на пазара на електрическа енергия. Предоставяне на услуги за зареждане на превозни средства.“, както и на изменението на съдържащите се в раздела разпоредби и на § 1, т. 8 от Допълнителната разпоредба на ПТЕЕ, се уреждат отношенията между участниците на енергийните пазари и съответните оператори на електрически мрежи във връзка с предоставяните от операторите услуги. В тази връзка, КЕВР следва да прецени необходимостта от изменение на раздел III от глава трета на ПТЕЕ предвид факта, че същото предвижда предоставяне възможност на операторите на електрически мрежи да предоставят освен достъп и пренос през съответната електрическа мрежа и други мрежови услуги, които към момента не са нормативно определени.

В допълнение, измененията създават и яснота в отношенията на търговските участници с операторите на електрически мрежи и с Фонд „Сигурност на електроенергийната система“, като е обърнато специално внимание на т.нар. „хибридни обекти“, които се срещат все по-често и за които до този момент не съществува ред и условия за определяне на количеството електрическа енергия и вида цени, по които да заплащат мрежови услуги и цена за задължения към обществото.

2.4. В проекта на ПИД на ПТЕЕ се съдържат и редакционни изменения на отделни разпоредби на ПТЕЕ. Също така е предвидена и заключителна разпоредба, с която чл. 19, ал. 3 от Правилата за условията и реда за предоставяне на достъп до електропреносната и електроразпределителните мрежи се привежда в съответствие с чл. 11 и чл. 13 от Наредба № 3 от 21.03.2013 г. за лицензиране на дейностите в енергетиката.

3. Финансови и други средства, необходими за прилагането на новата уредба:

Прилагането на проекта на ПИД на ПТЕЕ не е обвързано с разходи за държавния бюджет.

4. Очаквани резултати от прилагането:

В резултат от въвеждането на новата методика по чл. 105, ал. 13 ще се постигне по-справедливо разпределение на разходите за небаланси между търговските участници на

пазара на електрическа енергия, което от своя страна ще доведе до по-ефективната работа на балансиращия пазар и до постигането на енергийни доставки при минимални разходи, което е и една от целите, въведени в чл. 2, ал. 1, т. 4 от ЗЕ. Същевременно, ще се сведат до минимум възможностите част от участниците да се възползват от досегашните недостатъци на пазара, като умишлено избират да са в недостиг/излишък, вместо да се стремят да прогнозираят максимално точно баланса на групата си, с което изкривяват пазарните процеси, ощетяват други участници и затрудняват регулирането на системата от страна на независимия преносен оператор.

На следващо място, измененията и допълненията на ПТЕЕ ще допринесат за цялостното интегриране на операторите на затворени електроразпределителни мрежи и на операторите на съоръжения за съхранение на електрическа енергия в електроенергийните пазари като пълноценни участници.

В допълнение, измененията в раздел III на глава трета от ПТЕЕ ще надградят досегашния механизъм за заплащане на мрежови услуги и цена за задължения към обществото, като в още по-голяма степен ще прецизират и улеснят разплащанията между крайните клиенти, производителите и операторите на съоръжения за съхранение на електрическа енергия с доставчиците, мрежовите оператори и Фонд „Сигурност на електроенергийната система“, както и между самите мрежови оператори, и ще предотвратят възникването на редица спорове.

5. Анализ за съответствие с правото на Европейския съюз:

Предложеният проект на ПИД на ПТЕЕ е в съответствие с действащото европейско законодателство в сектор „Електроенергетика“ и по-конкретно с Регламент (ЕС) 2017/2195 на Комисията от 23 ноември 2017 г. за установяване на насоки за електроенергийно балансиране, Регламент (ЕС) 2017/1485 от 2 август 2017 г. за установяване на насоки относно експлоатацията на системата за пренос на електроенергия, Регламент (ЕС) 2019/943 на Европейския парламент и на Съвета от 5 юни 2019 година относно вътрешния пазар на електроенергия и Директива (ЕС) 2019/944 на Европейския парламент и на Съвета от 5 юни 2019 година относно общите правила за вътрешния пазар на електроенергия и за изменение на Директива 2012/27/ЕС, и не нарушава основни права и принципи от правото на Европейския съюз.

При одобряване на предложения проект следва да бъде проведена процедура в съответствие с разпоредбите на ЗНА, на Административнопроцесуалния кодекс и на ЗЕ. Проектът на ПИД на ПТЕЕ следва да бъде публикуван на интернет страницата на КЕВР, ведно с доклада, съдържащ мотивите, както и на Портала за обществени консултации. Необходимо е да бъде проведено обществено обсъждане на проекта, като на заинтересованите лица бъде предоставен подходящ срок за изразяване на становища и предложения по него.

Законът за индустриалните паркове е обнародван в ДВ, бр. 21 от 12.03.2021 г. и с оглед на факта, че са налице множество вече създадени индустриални паркове, както и предвид съществуващите промишлени зони и технологични паркове се налага спешното създаване на подзаконова нормативна уредба, уреждаща условията и реда за участие на операторите на затворени електроразпределителни мрежи на електроенергийните пазари.

Във връзка с горното е необходимо да се приложи предвидената в чл. 26, ал. 4, изр. второ възможност Комисията да определи друг срок, но не по-кратък от 14 дни за предложения и становища по проекта на ПИД на ПТЕЕ от публикуването му за обществени консултации.

Изказвания по т.1.:

Докладва П. Младеновски. В чл. 21, ал. 1, т. 9 от Закона за енергетика е предвидено правомощие на Комисията да приема или изменя Правила за търговия с електрическа енергия по предложение на енергийните предприятия или по своя инициатива и да контролира спазването им.

Причини, които налагат приемането на ПИД на ПТЕЕ, са няколко. Първо, продължение на работата на Комисията от предходното изменение на ПТЕЕ от 2022 г., както и привеждането им в унисон с измененото законодателство, по-специално ЗЕ и новоприетата Наредба №3 за лицензиране на дейностите в енергетиката, свързани с въвеждането на възможност за лицензиране на затворена разпределителна система. По отношение на изменените ПТЕЕ през 2022 г., когато е въведен 15-минутният период на сетълмент на пазара на електрическа енергия, но не е била завършена реформата на балансиращия пазар, а именно не е била приета нова Методика за балансиране, предвид факта, че към онзи момент не са съществували никакви данни, с които да се направи анализ каква точно трябва да бъде методиката. Тогава са се направили симулации на база на съществуващите данни с едночасов период на сетълмент и резултатите не са били много обнадеждаващи нито за предложението на ЕСО ЕАД, нито за предложението на КЕВР за разходно-ориентирана методика, тъй като резултатите сериозно са се изкривявали предвид обстоятелството, че в 97% от случаите се е регулирало и в двете посоки. Тогава е взето решение да се изчака въвеждането на 15-минутния период на сетълмент, както и се е променил чл. 156 от ПТЕЕ, според който небаланс спрямо диспечерски график, определен за всеки производствен диспечериран блок или диспечериран потребяващ обект или агрегатор, определен като разлика между планираното производство/потребление съгласно нетната договорена позиция, разпоредения диспечерски график и реалното производство/потребление съгласно нетната измерена позиция се счита вече за небаланс. Тоест колебанията на блоковете на отделните централи не са се отчитали, независимо че са доставчици на балансираща енергия, като небаланс.

Впоследствие ЕСО ЕАД е изменило вътрешни инструкции, съгласно които до 1 MW също не се считат за отдадена балансираща енергия, в резултат на което тези периоди с двойно регулиране в един и същи период (нагоре и надолу) са се намалили значително, от 97% на близо 18% през м. декември. Конкретните цифри са: от 97% на 25,54% през октомври 2022 г., на 18,19% през ноември 2022 г. и на 18,88% през декември 2022 г., от периодите на сетълмент.

Друга причина, поради която е необходимо изменение на ПТЕЕ, е привеждането им в съответствие с изменението на ЗЕ, с което се регламентира дейността на операторите на затворени електроразпределителни мрежи, както и на операторите на съоръжения за съхранение на електрическа енергия.

По отношение на цели, които се поставят. Не е било възможно да се направи правилен анализ преди въвеждането на 15-минутния период на сетълмент. Какво показва анализът впоследствие? Направена е симулация на прилагането на няколко методики. На вътрешно заседание те са били разгледани подробно. Симулирани са четири методики, като предложената според работната група дава най-коректни резултати. Безспорно, прилагането в много държави разходно-ориентирана методика по отношение на оператора е най-добрата методика, но предвид наличието на регулиран пазар и съответно заради регулираните цени на производителите, голямата ножица, която съществува при определянето на пределните цени на балансиращата енергия, значително се изкривяват резултатите и при прилагане на разходно-ориентирана методика се получават екстремни цифри в доста от периодите на сетълмент, както и много високи цени на балансиращата енергия. Под високи цени П. Младеновски няма предвид високи разходи, тъй като ако един пазарен участник се стреми да стои в баланс, тогава той заплаща много висока цена

за недостиг в периодите, в които е в недостиг, но в същото време и операторът му плаща много висока цена за излишък. Така че нетно накрая на периода той ще има подобен разход на този при другата методика, но е факт, че оборотът на балансираща енергия чисто финансово се вдига над три пъти, което ще доведе, първо, до по-високи обезпечения за оператора, по-висок риск за пазарните участници, а и не рядко се случват в немалко периоди на сетълмент да излизат много високи цени. В доклада са цитирани най-фрапантните. През м. октомври има цени от порядъка на 133 586,66 лв./MWh до (минус) - 326 753,86 лв./MWh. Причините за тези асиметрични и нелогични цени до голяма степен се дължат на голямата разлика между определените от КЕВР пределни цени и по-големите разлики между борсовата цена и определената пределна цена за излишък, съответно за недостиг. Това обстоятелство няма как да се преодолее, докато съществуват все още регулирани цени за производителите.

Въз основа на симулациите и на данните е възприет модел за ценообразуване цената на балансираща енергия чрез използване на метода „Pay as Clear“, при който цената на балансиращата енергия при активиране на предложения за регулиране нагоре, съответно цената на балансиращата енергия при активиране на предложения за регулиране надолу е равна на най-високата цена на предложение за балансиране нагоре. Цените на балансиращата енергия, които операторът плаща за регулиране нагоре и за регулиране надолу, това са и цените, които плаща на съответните пазарни участници, когато те са в съответната посока на небаланс. Тоест всички пазарни участници, когато помагат на системата, се третират като доставчици на балансираща енергия. Когато техният небаланс е срещу небаланса на системата, т.е. идентичен с небаланса на системата (в една посока), съответно пазарните участници плащат.

Към маргиналните цени на балансиращата енергия за регулиране нагоре и за регулиране надолу, отчитайки спецификите на националния пазар, операторът трябва да изчислява и средна цена, която е средната между най-ниската цена за предложенията за регулиране нагоре и най-високата цена за предложенията за регулиране надолу от приоритетните списъци към периода. Необходимостта от въвеждането на тази средна цена се дължи, от една страна, на обективна невъзможност за определяне на цена на балансираща енергия, когато статусът на регулиране на системата е 0, т.е. когато ЕСО ЕАД не е активирало в даден период на сетълмент балансиращи мощности. От друга страна, има за цел да коригира изкривяванията и екстремните цени, които могат да се получат при едновременно регулиране нагоре и надолу при статус на регулиране 2.

С новата методика се въвеждат и няколко статуса на регулиране. Статус на регулиране 0, при който операторът не активира балансираща енергия, което не означава, че пазарните участници няма да реализират небаланси, т.е. няма да се отклоняват от графициите си, но тогава трябва да има някаква цена, на която те следва да бъдат санкционирани или поощрени. Когато има статус на регулиране 0, част от балансиращите групи ще бъдат в недостиг, друга част от тях – в излишък. При този статус на регулиране тези, които са в недостиг, заплащат средна цена на ЕСО ЕАД, а ЕСО ЕАД заплаща на тези, които са в излишък. По този начин при оператора не остава нищо, неговият баланс е нула и операторът не е активирал никакви балансиращи мощности.

Статус на регулиране +1, когато системата е в излишък. Статус на регулиране -1, когато системата е в недостиг, и статус на регулиране 2, когато операторът е активирал регулиращи мощности в двете посоки.

П. Младеновски счита, че с предложения вариант на методика се постигат няколко цели. Първо, не се създават стимули пазарните участници преднамерено да са в позиция на изкуствен недостиг или изкуствен излишък, както е към настоящия момент, когато всички пазарни участници стоят преднамерено в недостиг, тъй като по този начин те в момента дори печелят, стоейки в недостиг, или разходите им са по-ниски. Преди

разкачването на балансиращите групи, тези производители са стояли постоянно в излишък, тъй като това е била по-добрата позиция от финансова гледна точка за тях.

Второ, цените за недостиг и излишък са сравнително равно отдалечени от цената на пазарен сегмент „Ден напред“ на организирания борсов пазар на електрическа енергия. В доклада са представени симулациите за отделните месеци при различни средни цени на пазара „Ден напред“. Представена е средната цена за недостиг, средната цена за излишък, от които се вижда, че са почти равно отдалечени от двете цени, съответно максималната цена за недостиг и минималната цена за излишък, като е представена и максималната цена на пазара „Ден напред“, от което се вижда, че максималната цена за недостиг през м. октомври е със 100 лв. по-висока от максималната цена, която е постигната на пазара „Ден напред“, съответстваща на пределните цени, определени от Комисията.

Третата, най-важна цел, която се постига (всички останали цели са породени от особености на националната пазарна зона, наличието на регулиран пазар и недостатъчна конкуренция при предлагането на балансиращи услуги), е, че паричните потоци следват позицията на небаланс на системата. Тоест независимо дали пазарният участник е в излишък, или недостиг (освен в случаите на статус на регулиране 0 и 2), той е третиран като доставчик на балансираща енергия и получава плащане от оператора, ако помага на системата, т.е. ако небалансът му е обратен на системния, съответно плаща при еднаква посока на системния небаланс. Тоест плащаш, ако пречиш, ако помагаш, получаваш съответно плащане.

С цел улеснение и по-добро ориентиране на координаторите на балансиращи групи, методиката съдържа таблица, която по опростен и разбираем начин позволява на всеки от тях да може да изчисли разходите за небаланси на групата си и да види дали трябва да плаща, или съответно да получава приходи от оператора.

Друга част от измененията на ПТЕЕ целят да създадат нормативни предпоставки за участие на операторите на затворени електроразпределителни мрежи и на операторите на съоръжения за съхранение на електрическа енергия на електроенергийните пазари, с което да се гарантира, че тези нови участници ще бъдат равнопоставени с останалите търговски участници и ще могат пълноценно и ефективно да осъществяват дейността си съобразно техните специфики. Чрез изменението на раздела „Договори за предоставяне на мрежови услуги“, както и на изменението на съдържащите се в раздела разпоредби, се уреждат отношенията между участниците на енергийните пазари и съответните оператори на електрически мрежи във връзка с предоставяните от операторите услуги. В тази връзка, КЕВР следва да прецени необходимостта от изменение на раздел III от глава трета на ПТЕЕ предвид факта, че същото предвижда предоставяне възможност на операторите на електрически мрежи да предоставят освен достъп и пренос през съответната електрическа мрежа, и други мрежови услуги, които към момента не са нормативно определени.

В допълнение и според П. Младеновски най-важната част от изменението на този раздел, е в член 27, където се създава яснота в отношението на търговските участници с операторите на електрически мрежи и с Фонд „Сигурност на електроенергийната система“, като е обърнато специално внимание на т.нар. „хибридни проекти“, които се срещат все по-често и за които до този момент не съществува ред и условия за определяне на количеството електрическа енергия и вида цени, по които да заплащат мрежови услуги и цена за задължения към обществото.

Законът ясно казва (става въпрос за съоръженията за съхранение на енергия), че мрежови услуги се дължат за разликата между постъпилото и отдаденото в мрежата количество електрическа енергия. Тази законова разпоредба може да се приложи чисто, само и единствено за чисти съоръжения за съхранение на енергия, т.е. присъединени само и единствено като съоръжения за съхранение на енергия. Обаче това, което ще се случи, и което е по-логичното, е т.нар. хибридни проекти, а именно батерия, която е част от

присъединяването на потребител, производител или потребител и производител взети заедно. Работната група много е мислила как точно да се уредят тези взаимоотношения, тъй като и Законът казва, че при присъединяването на батерии към съществуващи обекти на потребител или производител не се изисква допълнително присъединяване. Тоест меренето ще бъде само едно на изхода на централата или на съответния потребяващ обект. Все по-често ще срещат и присъединени едновременно производител, потребител, към който има и производител, и потребител, и съответно съоръжения за съхранение на енергията. Имало е много идеи как точно да се уредят тези отношения, но все пак те трябва да бъдат прости и лесни за разбиране, така че е предприет подходът за най-простото решение, а именно – когато разликата от постъпилата и съответно отдадената енергия, както е и по Закон, е положителна величина, тогава би следвало съответният производител да заплаща за тази разлика на мрежовите услуги като клиент. Когато има производител, присъединен към този хибриден проект, почти сигурно е, че тази разлика ще бъде отрицателна величина. Тоест в случая за тази отрицателна разлика би следвало да се заплаща цена за достъп и пренос (в случая има определена само за достъп към настоящия момент) на съответното съоръжение, като производител, а не като потребител. По този начин реално операторът, ЕСО ЕАД или друг мрежови оператор, не се ощетява с мрежови услуги, независимо от наличието на батерии или не, като във втория случай по този начин се приема, че т.нар. технологичен разход на самата батерия се покрива от енергията на съответното производство, което се намира в хибридният обект. По този начин нито един от операторите не се ощетява с мрежови услуги. П. Младеновски смята, че това е най-простият и най-лесен начин, по който това нещо може да се разпише в Закона.

Друг е въпросът, когато има определена цена за достъп на база предоставена мощност, каквато цена е определена за всички мрежови оператори (разпределителни мрежи). В този случай тази разлика няма как да се приложи така написаното в Закона, тъй като има инсталирана мощност на потребител в случая, когато е този хибриден обект, и тогава няма как да се приложи именно, че само за разликата се плаща. Би следвало да продължи плащането, както е било и до момента, към присъединяването, а именно присъединена е мощност X и съответно за нея се дължи съответната цена за присъединяване в лв./kW/ден. Този текст подлежи на допълнително прецизиране, но след като се чуе мнението на пазарните участници по време на общественото обсъждане и се разгледат становищата им, може и да се наложи прецизиране на тази разпоредба.

Друго нещо, което все още не е засегнато в Правилата, но най-вероятно след общественото обсъждане ще се наложи, тъй като все още няма пълна яснота, е дали има някаква нужда от допълнително прецизиране на текстовете на договорите, разписани в ПТТЕЕ, които са свързани с т.нар. временна схема за присъединяване. Ако има такава нужда, след становищата на съответните производители, такива промени също ще бъдат нанесени в ПТТЕЕ. Но все още, тъй като не е напълно изяснено как точно ще се прилага, нека да се чуят становищата на пазарните участници. След общественото обсъждане може да се наложи подобно допълнение.

В проекта на Правила се съдържат редакционни изменения на отделни разпоредби на Правилата. Предвидена е заключителна разпоредба, с която чл. 19, ал. 3 от Правилата за условията и реда за предоставяне на достъп до електропреносната и електроразпределителните мрежи се привежда в съответствие с чл. 11 и чл. 13 от Наредбата за лицензиране на дейностите в енергетиката.

И. Н. Иванов попита това кой параграф е.

П. Младеновски отговори, че е параграф 64. За да може да се прилага промяната от Наредба №3, съгласно която не се изисква при лицензиране на търговци на електрическа енергия да се предоставя бизнес план. В Наредбата този член е влизал в сила, след

промяна на чл. 19, ал. 3 от Правилата за условията и реда за предоставяне на достъп до електропреносната и електроразпределителните мрежи, тъй като в самия чл. 19 е записано, че обезпечението се изчислява въз основа на предоставените в бизнес плана данни. В случая този член е изменен.

По отношение на очакваните резултати от прилагането, в резултат от въвеждането на новата методика ще се постигне по-справедливо разпределение на разходите за небаланси на търговските участници, което от своя страна ще доведе до по-ефективната работа на балансиращия пазар и до постигането на енергийни доставки при минимални разходи, което е и една от целите, въведени в чл. 2, ал. 1, т. 4 от ЗЕ. Същевременно ще се сведат до минимум възможностите част от участниците да се възползват от досегашните недостатъци, като умишлено избират да са в недостиг/излишък, вместо да се стремят максимално точно да прогнозираят своето потребление или производство.

На следващо място, измененията и допълненията на ПТЕЕ ще допринесат за цялостното интегриране на операторите на затворени електроразпределителни мрежи и на операторите на съоръжения за съхранение на електрическа енергия в електроенергийните пазари като пълноценни участници.

Измененията в раздел III ще надградят досегашния механизъм за заплащане на мрежови услуги и цена за задължения към обществото, като в още по-голяма степен ще прецизират и улеснят разплащанията между крайните клиенти, производителите и операторите на съоръжения за съхранение на електрическа енергия с доставчиците, мрежовите оператори и Фонд „Сигурност на електроенергийната система“, както и между самите мрежови оператори, и ще предотвратят възникването на бъдещи спорове.

Предвид това и на основание чл. 14 и чл. 21, ал. 1, т. 9 във връзка с чл. 91, ал. 4 от Закона за енергетиката, чл. 26 от Закона за нормативните актове, чл. 43, ал. 1, чл. 49 и чл. 51 от Правилника за дейността на Комисията за енергийно и водно регулиране и на нейната администрация, работната група предлага на Комисията да обсъди следните решения:

1. Да приеме настоящия доклад;
2. Да приеме проект на Правила за изменение и допълнение на Правилата за търговия с електрическа енергия;
3. Да насрочи обществено обсъждане на проекта по т. 2, като на участниците в него да се осигури възможност за дистанционно участие;
4. Да определи дата, час и място за провеждане на обществено обсъждане на проекта по т. 2, които да бъдат публикувани на интернет страницата на Комисията;
5. Да публикува проекта по т. 2, ведно с доклада, на интернет страницата на Комисията за енергийно и водно регулиране и на Портала за обществени консултации;
6. Да определи 14-дневен срок за предложения и становища във връзка с публикувания проект по т. 2 след провеждане на общественото обсъждане и на Портала за обществени консултации.

П. Младеновски каза, че в работната група се коментира, че съществуват аргументи, с които се обосновава по-кратък срок за престоя на Портала за обществени консултации на проекта. Тези аргументи са, че Методиката следва да влезе на 01 април. Вторият аргумент е, че отдавна е изменен Законът за индустриалните паркове и има наличие на голям интерес от лицензиране и съответно на уреждане на взаимоотношенията на пазара на тези затворени електроразпределителни системи. Поради тази причина следва да се намали срокът за обществено обсъждане от 30 дни на 14 дни. Основното е, за да може да започне прилагането на Методиката на 01 април, за да може да се спре това в момента умишлено стоене в позиция на недостиг на пазарните участници, което ощетява като цяло енергийната система, най-вече намаляват водните запаси на НЕК ЕАД, тъй като тези предумишлени недостиги покриват с електрическа енергия от ВЕЦ.

Б. Голубарев поздравя работната група за документа, който се чака с нетърпение по понятни причини, които са изложени подробно. Най-важната е справедливостта, която трябва да се наложи, и по-скоро това, че най-добрата позиция за търговеца ще бъде, когато е в нулев небаланс. Това е най-справедливо за всички. Това е целта, която трябва да се постигне. Изтъкнали са се разликите, предимствата и недостатъците на двата модела - на разходоориентирания и на ценово ориентирания. Факт е, че се избира по-специфичния за условията в България. Б. Голубарев се надява, че ще дойде по-бързо времето, когато ще се премине към другия модел, но на този етап това, което се избира сега, е ценово ориентираният и по-добър за условията в България. Б. Голубарев очаква предложения от другите участници на пазара, защото това ги засяга пряко, но не се притеснява, че ще има някакви фрапиращи изменения, защото такъв модел е било крайно време да се приложи.

И. Н. Иванов отбеляза, че е напълно съгласен с това, че Комисията трябва да направи всичко необходимо и възможно, за да може от 01 април да влязат в действие промените, които са в ПТЕЕ. Това изисква един напрегнат месец, в който освен че ще се проведе обществено обсъждане в първата десетдневка на м. март, след това в 14-дневен срок ще бъдат поставени промените на Портала за обществени консултации, като е и 14-дневен срокът за предложения след общественото обсъждане, за да може да се завърши процедурата, така че до 31 март да бъдат публикувани промените в Правилата в Държавен вестник и да влязат в сила. Председателят изцяло подкрепя самите промени. Особено важно е, че се прекратява практиката да се стои в позиция на умишлен небаланс. Затова колкото по-бързо Правилата влязат в действие, толкова по-добре за системата. На следващо място, промените, които са направени с въвеждането на затворените електроразпределителни мрежи, оттогава е изминала 1 година. Това е било по времето на правителството на ГЕРБ. Дори две години според П. Младеновски. Това е последният срок Комисията да може да въведе тези изменения. Последните промени, които са били направени в ЗЕ, за въвеждане на Правила за устройство и съхранение на електрическа енергия. Тези три причини са затворените мрежи, Правила за съхранение на електрическа енергия и подобрението, което се прави относно балансиращата енергия и преодоляването на този недостатък на сегашните разпоредби в Правилата, които са позволявали да се стои в системен небаланс от страна на част от участниците, показват, че Комисията действително трябва да приеме тези промени във възможно най-кратък срок.

И. Н. Иванов попита в таблицата в доклада, редът за м. ноември стойността 084 и 984.

П. Младеновски обясни, че при разпечатването не е форматирано правилно. Има изписана и единица отгоре. Трябва да се чете 1 084.

И. Н. Иванов каза, че на тази и последната колони единиците висят горе в съответните клетки.

П. Младеновски каза, че колкото и добре да изглеждат резултатите, следва да се има предвид, че те са направени въз основа на симулация на едни изкривени данни на пазара, когато всички пазарни участници или поне преобладаващата част от тях са стояли в умишлен недостиг. Когато поведението на пазарните участници, ако се опитват да уцелват правилния баланс, се промени, най-вероятно резултатите ще се променят и ще се различават. Пак остава търговците (те се един вид спекуланти на пазара, това им е работата, в добрия смисъл на думата) да търсят възможности да прогнозираят коя позиция е по-изгодна – да стоят в умишлен недостиг или излишък. Тук значително се затруднява тази прогноза, тъй като независимо какви са цените, следва да се уцели небаланс, което вече е много по-трудно. Трябва да се уцели системен небаланс, което вече от своя страна става трудно и при грешка тези, които прогнозираят, че ще получат приходи, ще трябва да платят и обратното. Рисковете стават много по-големи и дори за целия месец няколко периода от сетълмент да излязат обратно на прогнозата, резултатът се влошава

значително. Затова Младеновски се надява, че ще се опитват по този начин максимално да бъдат балансирани, което ще помогне и на системата като цяло, а и на ликвидността и на борсовия пазар, защото при умишленото, преднамереното подаване на графици в недостиг, са закупували по-малко енергия от борсовия пазар и се понижава ликвидността. Това се отразява неминуемо и на ценовите нива.

И. Н. Иванов каза, че счита, че принципът, който е въведен в тези изменения, е много точен. Тогава, когато се помага на системата, в случай, че самият участник се третира като доставчик на балансираща енергия. Във втория случай той провокира допълнително небаланс и съответно е необходимо да си плати за това. Освен това, в изложението на П. Младеновски председателят е забелязал на две места, когато е дадена информация, че има сериозна дискусия в работната група по текстове, които са споменати. И. Н. Иванов предлага да се изчака да се проведе общественото обсъждане, да се видят аргументите, които ще изложат участниците в общественото обсъждане, защото ще има голям брой участници, които ще дадат своето становище. Комисията ще се съобрази с тях в случай, когато това е в интерес на промените, и ще отклони тези предложения, които не допринасят за подобряване на предложените текстове. За самите цени П. Младеновски е казал, че трябва допълнително да се види, за да се прецизират.

П. Младеновски каза, че не е казал нищо за цените. Коментирал е, че вероятно ще са по-различни резултатите спрямо симулациите, тъй като ще се промени поведението на пазарните участници, а оттам и самите небаланси на системата въобще. В момента извършените анализи са на база на месеците октомври, ноември и декември, когато всички пазарни участници са регистрирали, че системата е в много голям недостиг на електрическа енергия. Това е било обусловено от две неща – изключително високи цени през този период на борсата (сега цените са по-ниски) и цени, които са се постигали на балансиращия пазар за недостиг, които са бил дори по-ниски в по-голямата част от периодите на сетълмент от постигнатата борсова цена. Така че доста от пазарните участници са се опитвали да спекулират по този начин и поведението е на умишлен недостиг. При промяна на методиката тази тактика вече няма да е приложима от тях и небалансите в системата ще се променят, ще са по-разноцветни, няма да е в една посока небаланс, а ще бъде в периоди на излишък, недостиг и т.н. Ще е много по-малко балансиращата енергия, която би следвало да се активира, ако пазарните участници започнат да прогнозираят по начин, по който да няма умишлено или преднамерено стоене в едната или в другата посока, а да се опитват да уцелят точната прогноза.

И. Н. Иванов каза, че е съгласен с това, но самите промени на Правилата ще влязат в сила от 01 април, ако графикът на Комисията се изпълни. Председателят попита може ли за януари и февруари да се направи, без да се отрази, а може и да се отрази в окончателните мотиви към решението на Комисията относно промените в Правилата, в една друга ситуация, когато цената на електрическата енергия, съответно балансиращата енергия са намалели от м. януари насам.

П. Младеновски отговори, че за м. февруари не може да се направи, тъй като няма да има достатъчно данни, излизат на 10-то число. За м. януари данните са идентични, като тези.

И. Н. Иванов каза, че от последното тримесечие на 2022 г.

П. Младеновски потвърди това и допълни, че е симулирано само при единия вариант на методиката и поради това не е включено. Поведението на пазарните участници през м. януари е аналогично с това на м. октомври, ноември и декември, тъй като отново системата е основно в недостиг.

И. Н. Иванов изказа задоволството си от работа на работната група и това, което представя като изменение на ПТЕЕ и съпътстващата методика. Председателят се надява, че ще бъде оценено и от участниците на пазара, може би с изключение на тези, чиито

интереси ще бъдат засегнати, но те ще бъдат засегнати в полза на системата и на обществения интерес.

И. Н. Иванов установи, че няма други изказвания и насрочи по т. 4 от проекта на решение провеждане на общественото обсъждане за 08.03.2023 г. от 14:00 часа., в зала IV в сградата на КЕВР. Независимо от обстоятелството, че в периода между днешното заседание и датата на общественото обсъждане е Националният празник на Р България, общо срокът е седем дни, но от тях три са почивни, останалите четири дни е достатъчен период, за да се подготвят евентуалните участници в общественото обсъждане да изразят своите становища по време на заседанието, което председателят предлага да се проведе на 08.03.2023 г. от 14:00 часа. До обяд на 08 март също е период, в който те могат да работят по своите становища. След това ще има допълнително 14-дневен срок. Председателят счита, че само злонамерени участници в общественото обсъждане могат да оспорят, на което ще им бъде отговорено по един съвсем категоричен и ясен начин.

И. Н. Иванов подложи на гласуване проекта на решение с направеното допълнение.

Предвид гореизложеното и на основание чл. 14 и чл. 21, ал. 1, т. 9 във връзка с чл. 91, ал. 4 от Закона за енергетиката, чл. 26 от Закона за нормативните актове, чл. 43, ал. 1, чл. 49 и чл. 51 от Правилника за дейността на Комисията за енергийно и водно регулиране и на нейната администрация, Комисията

РЕШИ:

1. Приема доклад с вх. № Е-Дк-272 от 28.02.2023 г. относно проект на Правила за изменение и допълнение на Правилата за търговия с електрическа енергия;
2. Приема проект на Правила за изменение и допълнение на Правилата за търговия с електрическа енергия;
3. Насрочва обществено обсъждане по реда на чл. 14 от Закона за енергетиката за разглеждане на проекта на решение по т. 2 на 08.03.2023 г. от 14:00 ч., в зала IV в сградата на КЕВР, на което да бъдат поканени за участие заинтересовани лица по смисъла на чл. 14, ал. 2 от Закона за енергетиката – държавни органи, браншови организации, енергийни предприятия, клиенти и организации на потребители, като се осигури и възможност за дистанционно участие;
4. Датата и часът на провеждане на общественото обсъждане да бъдат обявени на интернет страницата на КЕВР;
5. Докладът и Проектът на Правила за изменение и допълнение на Правилата за търговия с електрическа енергия да бъдат публикувани на интернет страницата на Комисията за енергийно и водно регулиране и на Портала за обществени консултации;
6. Определя 14-дневен срок за предложения и становища във връзка с публикувания проект по т. 2 след провеждане на общественото обсъждане и на Портала за обществени консултации.

В заседанието по **точка първа** участват председателят доц. д-р Иван Н. Иванов и членовете на Комисията Благой Голубарев, Димитър Кочков, Пенка Трендафилова.

Решението е взето с **четири гласа „за“** (доц. д-р Иван Н. Иванов - за, Благой Голубарев - за, Димитър Кочков - за и Пенка Трендафилова – за), от които **един глас** (Благой Голубарев) на член на Комисията със стаж в енергетиката.

Приложения:

1. Доклад с вх. № Е-Дк-272 от 28.02.2023 г. - проект на Правила за изменение и допълнение на Правилата за търговия с електрическа енергия.

ЧЛЕНОВЕ НА КЕВР:

ПРЕДСЕДАТЕЛ:

.....
Б. Голубарев

ДОЦ. Д-Р ИВАН Н. ИВАНОВ

.....
Д. Кочков

.....
П. Трендафилова

ГЛАВЕН СЕКРЕТАР:

РОСИЦА ТОТКОВА

Протоколирал:

А. Фикова - главен експерт